

Kisti-Sumårn

BRITT-LIZ JÖNSSON

Fast mäinä rötär ålld mi stadut fast i båkkan så kann i sjå långt

När jag gick i skolan på Sollerön för 50 år sedan, hade nästan alla barn sollerömål som sitt modersmål. Det var egentligen bara till-låtet att prata svenska i klassrummet, men det var nödvändigt att fröken förstod sollerömål, eftersom det förekom att barn i första klass inte kunde svenska.

Tyvänn började ett rykte sprida sig att det inte skulle vara bra för barns språkutveckling att prata fler än ett språk. Det blev mer och mer vanligt med familjer där föräldrarna pratade sollerömål med varandra, men när de vände sig mot sina barn pratade de svenska. Man trodde att det var bäst för barnen att lära sig ett språk i taget, och då ansågs svenskan vara viktigast. Vem vill inte sina barns bästa? Hemma hos Katarina och Andreas Knutz i Bodarna, växlade man lätt mellan sollerömål, svenska och tyska. *Å vårt fok åv däm o.*

Illustration: Katarina Sakrisson

Solleröområdet är i första hand ett talspråk. Om man inte pratar det så försvinner det. I min klass var det bara två barn som inte hade sollerösmål som modersmål. När min bror 13 år senare började skolan var förhållandet i hans klass det omvända. Vad hände?

Som tonåringar använde jag och mina vänner solleröområdet som ett hemligt språk när vi umgicks med ungdomar »bortifrån«. Vi pratade extra fort och lite slarvigt och folk bara gapade.

Något som under mitt vuxna liv har gjort mig lite beklämd är att det finns en stor okunskap om de olika mål som existerar. De finns inte bara i Dalarna utan på fler ställen i Sverige.

För mig är solleröområdet på något sätt min innersta identitets-kärna. Den samhörighet och trygghet som uppstår när jag möter en ny människa och vi kan kommunicera på vårt modersmål är fantastisk. Allt blir så enkelt.

Idag ser det helt annorlunda ut i skolan på Sollerön. Som tur är! Några få barn har fortfarande sollerösmål som sitt modersmål. Dessutom pratas det svenska, arabiska, tigrinja, engelska, albanska, persiska, finska, tyska, moldaviska och franska. Världen har kommit till Sollerön. Hoppas att alla dessa barn får behålla sitt modersmål och sina rötter, så att de står stadigt oavsett var de befinner sig.

Eftersom solleröområdet i första hand är ett talspråk är det en utmaning att såväl skriva som att läsa det. Det kan dessutom variera mellan byar på Sollerön eller från familj till familj. *So am då vir ålldär sagt.* Mina böcker om Kisti är skrivna på »mitt« *soldmål* och för säkerhets skull har jag läst in sagorna på en CD som följer med i boken. Det ska bli totalt fyra böcker. En för varje årstid. Miljön är naturligtvis hämtad från min egen barndom på 50-talet.

Britt-Liz Jönsson

Utdrag ur boken

Upå mismåsaftån kum Sturull Johan upå mopedn. Ann a dragspylä upå paketålldärn. Fad å Johan su öva. Däm su spylå te dans ättär majstångsresnindji. Fad spylår fion. Kisti ålld fö ärör å vill sätt å radion. Katto å Sildi Sivan a gäma si undär tjökkssåffon. Män då mona bjod upp te dans bi ä roli attä å Kisti trittär runt upå tjökgovå bäst o kan.

Litä senär stor Kisti utå gardim röstadn i kullklädi å väntär upå att odror su bi färdågar. Då kum ä jänn bil frå sunätär å stanär. Ä stor int W utan AA upå ann.

– Titta vilken söt kulla! se nån frå ini bilim å fin-att je kaméra.

– Hurra! Vi kanske e släkt? ropär Sildi Sivan å njos.

Kisti lipär fast o vet att int o få.

På midsommarafton kommer Sturull Johan på mopedn. Han har dragspelet på pakethållaren. Pappa och Johan ska öva. De ska spela till dans efter majstångsresningen. Pappa spelar fiol. Kerstin håller för öronen och vill sätta på radion. Katten och Sillen Sivan har gömt sig under kökssoffan. Men när mamma bjuder upp till dans blir det roligt igen och Kerstin skuttar runt på köksgolvet så gott hon kan.

Lite senare står Kerstin på gården klädd i kullkläderna och väntar på att de andra ska bli färdiga. Då kommer det en bil från söder och stannar. Det står inte W utan AA på den.

– Titta vilken söt kulla! säger någon inifrån bilen och tar fram en kamera.

– Hurra! Vi kanske är släkt? ropar Sillen Sivan och nyser.

Kerstin lipar fast hon vet att hon inte får det.